

УДК: 351.82:338.431

РЕГУЛЮВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Пилипенко К.А. - к.е.н., доцент Полтавської державної аграрної академії

Обґрунтовані втручання національних органів та установи ЄС щодо безпеки продуктів харчування і продовольчої сировини. Розглянуті харчові продукти, які відповідають особливим положенням Співтовариства, що регулюють безпеку харчових продуктів. Визначені проблем, які обумовлюють недосконалість національного законодавства у сфері продовольчої безпеки. Висвітлена основна мета виконання завдань державної стратегії забезпечення продовольчої безпеки України в умовах глобалізації.

Grounded intervention of national authorities and institutions of the EU food safety and food raw materials. Considered foods that meet specific Community provisions governing food safety. Identified problems that cause imperfections national legislation on food safety. The basic purpose of the tasks of the state of food security strategies Ukraine under globalization.

Постановка проблеми. Законодавство ЄС чітко відмежовує питання безпеки і якості харчових продуктів та продовольчої сировини. Правове регулювання питань безпеки харчових продуктів і продовольчої сировини здійснюється на законодавчому рівні, додержання встановлених вимог є обов'язковим, а їх порушення тягне за собою відповідальність. Якість же продуктів харчування належить до сфери компетенції виробника і здійснюється за допомогою стандартів управління якістю, які стосуються управління на рівні компанії. Цей підхід відрізняється від інших стандартів, в яких описуються етикетки та маркування, і які стосуються самого продукту або виробничих процесів.

Посилення уваги до вирішення продовольчої проблеми в Україні пов'язано не тільки з життєвою потребою, але і з тими глобальними кліматичними змінами, які відбуваються у світі. Тому дослідження рівня регулювання продовольчої безпеки як на вітчизняному так європейському досвіді визначає актуальність теми.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням питань визначення ролі держави в забезпеченні необхідного рівня національної продовольчої безпеки присвячені праці таких учених, як О. Білорус, В. Власов, М. Латинін, Т. Лозинська, С. Майстро, П. Саблук та ін. Проте, недостатньо дослідженими залишаються питання регулювання продовольчої безпеки України в умовах глобалізації.

Поставка завдання. Метою дослідження є вивчення загроз, що сприяють виникненню проблеми нестачі продовольства на глобальному рівні та визначення напрямків удосконалення механізму державного регулювання продовольчої безпеки України в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Безпека продуктів харчування і продовольчої сировини є ключовим критерієм для втручання національних органів та установ ЄС у харчовий ланцюжок. Організаційні заходи на рівні ЄС головним чином здійснюються на рівні підрозділів, які займаються аналізом ризиків (рис. 1). На основі оцінок ризиків, які надаються з боку EFSA та ґрунтуються на інших даних, вони можуть колективно та індивідуально приймати відповідні політичні рішення й надавати необхідні регуляторні інструменти з метою їх запровадження. Харчові продукти не повинні розміщуватись на ринку, якщо вони небезпечні. Визначаючи небезпеку харчових продуктів, увагу слід приділяти: звичайним умовам використання харчових продуктів споживачем, а також на кожній стадії виробництва, обробки та розповсюдження, інформації, наданої споживачу, включаючи інформацію на етикетці, або іншій інформації, звичайно споживачу, що стосується того, як уникнути особливо шкідливого впливу на здоров'я певних харчових продуктів або категорії харчових продуктів [2].

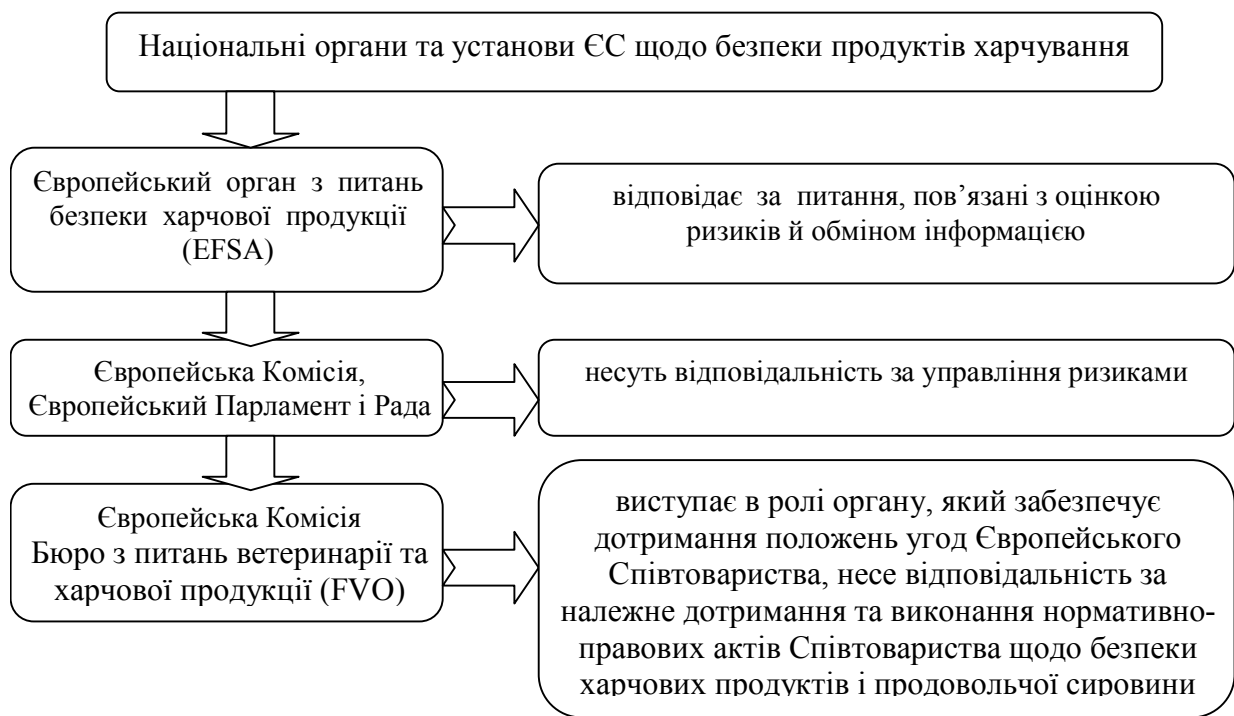

Рис. 1 Національні органи та установи ЄС щодо безпеки продуктів харчування

Харчові продукти вважаються небезпечними, якщо вони: шкідливі для здоров'я; непридатні для споживання людиною. Визначаючи шкідливість харчових продуктів, увагу слід приділяти: не тільки ймовірним негайним та/або короткостроковим та/або довгостроковим впливам цих харчових продуктів на здоров'я особи, що споживає їх у їжу, але також на наступні покоління; імовірним сукупним токсичним впливам; особливої чутливості здоров'я конкретної категорії споживачів, якщо харчові продукти призначені для цієї категорії споживачів. Визначаючи придатності яких-небудь харчових продуктів для споживання людиною, увагу слід приділяти тому, чи прийнятні харчові продукти для споживання людиною відповідно до використання за призначенням, через причин забруднення, або через наявність сторонньої речовини, або іншого компонента, або через гниття, розкладання, або руйнування. Якщо які-небудь небезпечні харчові продукти є частиною партії, серії або вантажу харчових продуктів того самого класу або розряду, то вважається, що всі харчові продукти в даній партії, серії або вантажі також

небезпечні, якщо тільки після подальшої детальної оцінки не буде доведено, що решта партії, серії або вантажу не є небезпечною.

Харчові продукти, які відповідають особливим положенням Співтовариства, що регулюють безпеку харчових продуктів, вважаються безпечними настільки, наскільки їх стосуються аспекти, охоплені особливими положеннями Співтовариства. Відповідність харчових продуктів особливим положенням, що застосовуються до цих харчових продуктів, не повинна становити перешкоду компетентним органів у вживанні відповідних заходів з встановлення обмежень у розміщенні цих харчових продуктів на ринку, або у вимозі з вилучення їх з ринку, якщо є підстави для підозри, що, незважаючи на таку відповідність, харчові продукти небезпечні. За відсутності особливих положень Співтовариства, вважається, що харчові продукти безпечні, якщо вони відповідають особливим положенням національного законодавства про харчові продукти держави-члена, на території якої ці харчові продукти продаються, якщо такі положення розробляються та застосовуються без шкоди Договору [2].

Однією з головних проблем, які обумовлюють недосконалість національного законодавства у сфері продовольчої безпеки, є проблема відсутності розмежування правового регулювання питань безпеки та якості харчових продуктів та продовольчої сировини. Так, Закон України від 23 грудня 1997 р. № 771/97-ВР «Про безпечність та якість харчових продуктів» передбачає контроль не лише за безпечністю, але і за якістю продуктів харчування. Проте, контролю з боку держави підлягає лише безпечність продукції, а якість забезпечується винятково ринковими механізмами [1].

Неодмінною передумовою виконання завдань державної стратегії забезпечення продовольчої безпеки України в умовах глобалізації є визначення етапів і цілей її реалізації, які мають адекватно відображати як сучасний рівень національної продовольчої безпеки, так і досягнення стратегічних цілей у певному часовому вимірі з урахуванням вимог і викликів глобалізації. Державна Стратегія забезпечення продовольчої

безпеки України в умовах глобалізації, на наш погляд, має пройти етапи реалізації, які наведені на рис. 2.

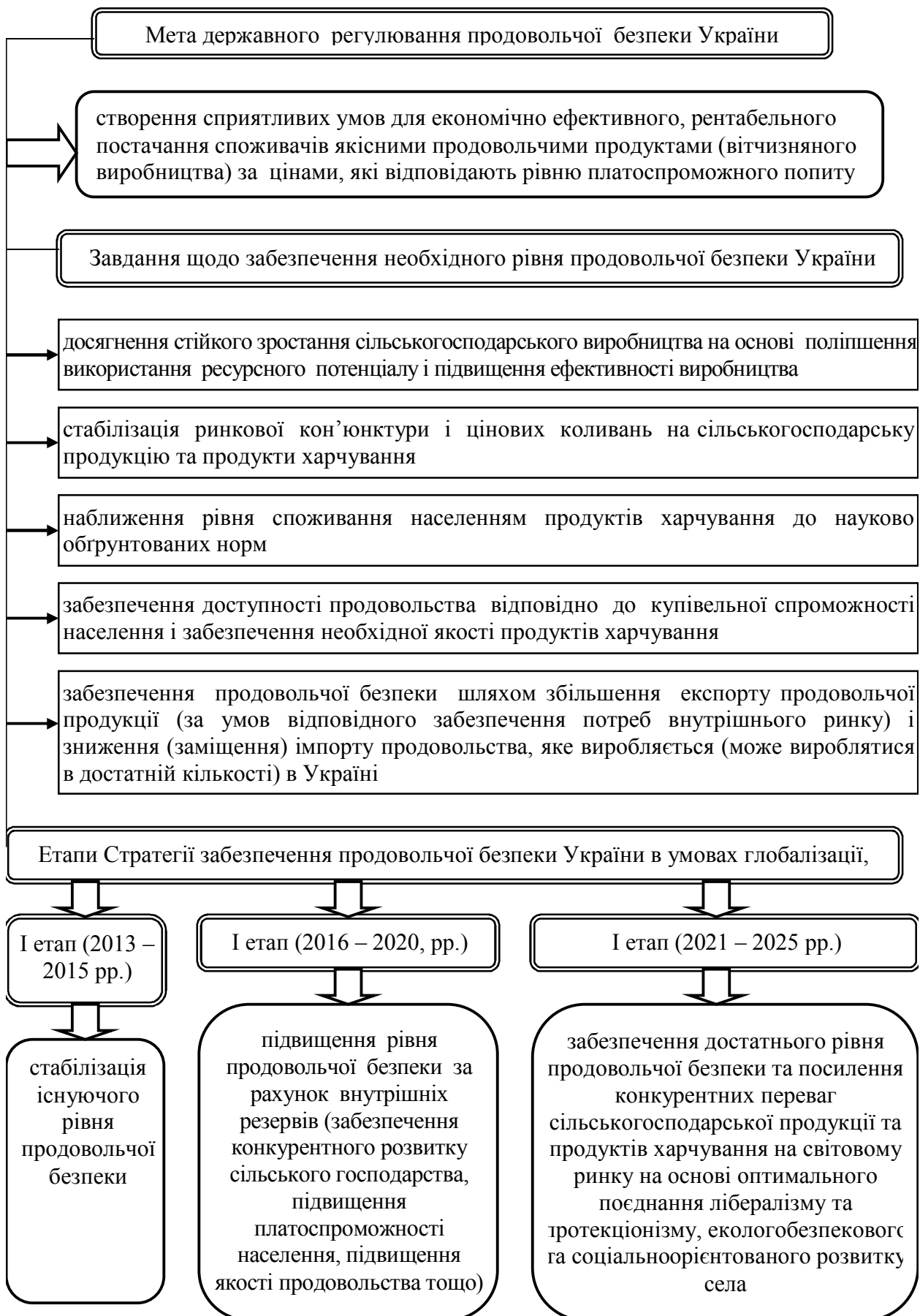

Рис. 2. Стратегія забезпечення продовольчої безпеки України в умовах глобалізації

Необхідність переходу на європейські засади регулювання обґрунтована тим, що усунення розбіжностей у підходах до регулювання ринку продовольчих товарів є основною передумовою для створення зони вільної торгівлі такими товарами

Україна за своїм природно-ресурсним та аграрним потенціалом посідає провідне місце серед країн світу. Однак цей потенціал використовується вкрай неефективно, а агропродовольчий комплекс України за рівнем розвитку значно відстає від передових країн світу. Реалізація Стратегії забезпечення продовольчої безпеки України забезпечить не лише підвищення рівня національної продовольчої безпеки, але й уможливить сформувані додаткові конкурентні переваги національної економіки на світовому ринку.

Висновки. Гарантування продовольчої безпеки кожної окремої країни є однією із ключових функцій держави, адже стабільне виробництво продуктів харчування, доступність їх отримання та споживання за рахунок власного виробництва та імпорту можливе лише під контролем державних органів. Тільки держава може правильно подбати про запаси продовольства, використовуючи механізми підтримки виробників основних продуктів харчування. Регулювання продовольчої безпеки України має сприяти такому: гармонізації чинного законодавства відповідно до вимог і положень СОТ та законодавства ЄС; інтеграції України в світовий продовольчий ринок та розширення участі в роботі міжнародних організацій, у тому числі сільськогосподарських; підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках шляхом сприяння залученню інвестицій в усі сектори агропродовольчої сфери та впровадженню на цій основі сучасних технологій і менеджменту.

Список використаної літератури.

1. Олійник В.О. Напрямки вдосконалення державної продовольчої політики України в умовах глобалізації / В.О. Олійник // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CBwQFjAA&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbuv.gov.ua%2Fcgi-bin%2Ffirbis_nbuv%2Fcgiiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2FTpdu_2012_3_48.pdf&ei=VAg0VcGzCqXkyAONyYHIAw&usg=AFQjCNGv3VDDYnWueBXE8qYjAOp08dxOBw&sig2=wJvgrrxz16gpgPrUWauZ5Q
2. Регулювання продовольчої безпеки у законодавстві європейського союзу та України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=5&ved=0CD0QFjAE&url=http%3A%2F%2Fwww.minjust.gov.ua%2Ffile%2F23479&ei=VAg0VcGzCqXkyAONyYHIAw&usg=AFQjCNGmgbTPIodrVfnaQ68xALG1w5xFxg&sig2=6BNxsoQ_fmR8XRyekOkDIA
3. Майстро С. В. Національний аграрний ринок в умовах глобалізації: механізм державного регулювання : [монографія] / С. В. Майстро. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2009. – 240 с.